

YARGI KAMU YARARINA DEĞİL YÜRÜTMENİN İRADESİNE BAKSIN

Halkoyuna sunulan değişiklik paketinde, Anayasa'nın 125. maddesine, yürütme organının yargısal denetimine sınırlama getiren bir düzenleme eklenmek istenmektedir:

"Yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olup, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz."

Konunun anlaşılabilmesi için mevcut düzenlemeler hakkında bilgi verilmesinde yarar bulunmaktadır.

Anayasa'nın yürürlükte olan 125. maddesinin 4. fıkrasında *"Yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. Yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı verilemez"* denilmektedir. Bu düzenleme açıkça yargının hukuka uygun olup olmadığıyla sınırlı olarak karar alabileceğini, idari eylem ve işlemlerde idarenin takdir yetkisini kaldıramayacağını yani yerindelik denetiminin yasak olduğunu belirtmektedir.

Anayasa'nın bu hükmü gereği 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasası'nın 2. maddesinde ise şu düzenlemeye yer verilmiştir:

"İdari yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. İdari mahkemeler; yerindelik denetimi yapamazlar, yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı veremezler."

İdari yargı yetkisinin sınırlarını belirleyen bu Yasa'da yerindelik denetimi açıkça yasaklanmıştır ve idari yargı mercileri de yerindelik denetimi yapmamaktadır. Elbette ki bütün yargı kararları gibi idari yargının kararları da zaman zaman tartışılmaktadır. Yetki sınırlarının dışına taşıdığı yorumları yapıldığı kadar denetim yetkisini idarenin lehine kullandığı eleştirileri de olmaktadır. Esas olan idarenin tüm eylem ve işlemlerinin hukuksal olarak **denetlenebilir olması** ve yasaların çizdiği sınırlar içerisinde getirilecek yorumun yargı organına bırakılmasıdır. Kaldı ki yargının işleyiş sürecinde, temyiz ve karar düzeltme gibi hukuki başvuru yolları ile yasaların çizdiği çerçeveye uygunluk sağlayacak mekanizmalar da bulunmaktadır. Ayrıca yüksek yargı organları, verdikleri kararlarla içtihat oluşturmak suretiyle bu yetkilerin sınırlarını da hukuksal olarak belirlemektedirler. Hukuk devletinin işleyişi ve mantığı da bunu gerektirmektedir.

Yargıya “yerindelik” bahanesi ile baskı

O halde Anayasa’da ve yasada var olan bir düzenleme, yeni bir kuralmış gibi sunularak Anayasa’da neden vurgulu hale getirilmektedir? Üstelik idari eylem ve işlemlerin yerindelik denetimi yapılamayacağına dair yukarıda bahsettiğimiz hükümler bulunmakta iken, “yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz” ibaresi neden Anayasa’ya eklenme gereği duyulmuştur? Bu sorunun yanıtı için öncelikle Anayasa değişikliğinin bu maddeyle ilgili gerekçesine bakmamız gerekiyor. Düzenlemenin gerekçesi aynen şu şekildedir:

“125’inci maddenin dördüncü fıkrasında, yargı yetkisinin, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile smurlı olduğu; yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı verilemeyeceği hükmüne bağlanmış ve maddenin gerekçesinde ‘...yargı organının idari işlemin yerindeliğini denetlemeyeceği...’ belirtilmiş olmasına rağmen, uygulamada bu hükmü uymayacak şekilde yargı kararlarının verildiği görüldüğünden, bu tür uygulamaların önüne geçilmesi amacıyla, fıkra da yargı yetkisinin, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamayacağı açıkça vurgulanmıştır. Bu ilkenin Anayasada yer almasının yargı pratiğimizden kaynaklandığı ve önleyici işlevi olacağı açıktır. Yerindelik denetimi, yürütme iktidarının negatif kullanımı anlamına gelir.”

Yani kısaca deniyor ki; “Anayasa’nın gerekçesinde ve yasalarda açıkça yerindelik denetimi yasaklanmış olmasına rağmen, yargı organları bu hükmü uymuyorlar, Anayasa’ya bu hükmü açık bir şekilde yazmak suretiyle yargı organlarının idarenin eylem ve işlemlerinin hukuksal denetimine yönelik verdiği kimi kararları önleyeceğiz.”

Bu hükmün getiriliş amacının “yerindelik denetiminin” yapılmasına yasak getirmek olmadığı düzenleniş şeklinden ve gerekçesinden açıkça anlaşılmaktadır. Zaten yerindelik denetimi yapmayan idari yargı organlarının, hukuka uygunluk denetimi sırasında verdiği iptal kararları hedef alınmaktadır.

Hedefte ne tür davalar var?

Peki hangi davalarda yargı organlarının yerindelik denetimi yapmayacağı ilkesine aykırı kararlar verdiği iddia edilmektedir? Anayasa’daki bu düzenlemeyle hangi yargı kararlarının verilmesi önlenecektir? Bu sorunun yanıtı ise Anayasa değişikliğini hazırlayan iktidar partisinin açıklamalarında yer almaktadır. AKP’nin İnternet sayfasında yayınladığı Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin Çelik imzalı 25 Nisan 2010 tarihli 3 No’lu basın bilgilendirme notunda, hangi davaların önüne geçilmek istendiği görülmektedir. Bu notta şöyle denilmektedir:

“Aynı madde ile Anayasa’nın 125. maddesinin 4. fıkrasında, yapılan yeni bir düzenleme ile yargının ‘yerindelik’ denetimi yapamayacağı açıklığa kavuşturulmuştur. Yargısal denetim hakkı ‘hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz’ ifadesi, tereddütleri ortadan kaldıracaktır.

Esasen 125. maddenin 4. fıkrası, yargı denetimini, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlandırmış, yürütmenin takdir yetkisini ortadan kaldıracak şekilde yargının idari işlem tesis etmesi yasaklanmıştır. Ancak, uygulamada yargı, bugüne kadar maalesef yerindelik denetimi yaparak idarenin elini kolunu bağlayan, ekonomiye büyük zararlar veren kararlara imza atmıştır.

Kamu yararı gibi subjektif bir kavramla birçok özelleştirme kararı iptal edilmiş, küresel sermayenin Türkiye’de yatırım yapması ile ilgili birçok zorluk çıkarılmıştır. Sadece 90’lı yıllarda Telekom’un özelleştirilmesine mani olunması sonucu Türkiye, yaklaşık 25 milyar dolarlık zarara uğratılmıştır.

25 milyar dolarla, Türkiye’nin eğitim ve sağlık altyapısı bir yılda İsviçre’nin düzeyine getirilebilir.

Bu düzenleme, yönetenlerin yargı denetiminden kaçması anlamına gelmez. Sadece yargı kendi alanında, yürütme de kendi alanında kalacaktır.”

AKP açıklaması Anayasa değişikliği ile esas olarak neyin hedeflendiğini ele vermekte, “Bu düzenleme, yönetenlerin yargı denetiminden kaçması anlamına gelmez” demek suretiyle niyetlerini perdelemeye çalışmaktadır. AKP’nin Anayasa değişikliği ile ilgili olarak asıl amacının yargı organının yürütmenin vesayeti altına alınması, yürütmenin eylem ve işlemleri üzerindeki yargısal denetimin sınırlarının daraltılması olduğu kendi ifadeleriyle açığa çıkmaktadır.

Kamu yararı kavramı yok edilmek isteniyor

Bugüne kadar Elektrik Mühendisleri Odası olarak gerek enerji alanında gerekse telekomünikasyon alanında kamu yararına aykırı olarak gerçekleştirilen özelleştirme işlemlerini yargı önüne taşıdık ve iptal edilmelerini sağladık. AKP düzenlediği Anayasa değişikliği ile gerek EMO’nun gerekse diğer meslek örgütleri, sendikalar ve demokratik kitle örgütlerinin kamu yararına aykırı işlemlere karşı yürüttüğü hukuki mücadeleyi hedef almıştır. Yalnızca AKP iktidarı dönemiyle sınırlı

AKP düzenlediği Anayasa değişikliği ile gerek EMO’nun gerekse diğer meslek örgütleri, sendikalar ve demokratik kitle örgütlerinin kamu yararına aykırı işlemlere karşı yürüttüğü hukuki mücadeleyi hedef almıştır.

kalmadan, bu iktidardan önce de, özelleştirmecilerin keyfi işlemlerini, ülkemizin yeraltı ve yerüstü kaynaklarını yerli ve yabancı sermayeye peşkeş çeken, kamu hizmeti kavramını ortadan kaldıran, yüz binlerce çalışanı mağdur eden, enerji ve telekomünikasyon hizmetlerinin pahalılaşmasına yol açan uygulamalarına karşı her türlü meşru yolla mücadelemizi sürdürdük. Bu mücadelemizde en önemli dayanağımız, ülkeyi yönetenlerin hukuka uygun olmayan tasarruflarının yargısal denetiminin sağlanması olmuştur. Hemen her iktidar döneminde, bizlerin açtığı bu davaların önünün kesilmesi için çeşitli yöntemlere başvurulmuş, Anayasa Mahkemesi ve Danıştay başta olmak üzere yargı organları üzerinde baskı oluşturulmaya çalışılmıştır. Her şeye rağmen hukuk kurallarının işletilmesi için çaba gösterilerek, sınırsız piyasa hakimiyetinin kurulmasına yönelik keyfi uygulamalarla mücadele bugüne kadar sürdürülmüştür.

Özelleştirme uygulamalarının hukuka uygunluğunun denetimiyle ilgili olarak daha önce 13 Ağustos 1999 tarihinde yapılan Anayasa değişikliği ile önemli kısıtlamalar getirilmiştir. Kamu hizmeti imtiyaz sözleşmelerinin özel hukuk sözleşmesi olarak düzenlenebileceği ve bu sözleşmelere uluslararası **tahkim şartı** konulabileceği Anayasa'ya eklenerek, yargısal denetime önemli bir sınırlama konulmuştur. Bugün halk oylamasına sunulması gündemde olan Anayasa paketi ile bu sınırlama daha kapsayıcı hale getirilmekte, AKP bildirisinden de anlaşılacağı gibi **kamu yararına uygunluk denetiminin engellenmesi** kapsama alınmaktadır.

Keyfi uygulamalar denetlenmesin mi?

Gerek Anayasa değişikliğinin gerekçesinde, gerekse AKP'nin yayınladığı 25 Nisan 2010 tarihli bildiri, Temmuz 2010 tarihli "*Anayasa Değişiklik Paketi ile İlgili Sorular ve Cevapları*" adlı broşür ve AKP Genel Başkanı başta olmak üzere yetkililerinin konuşmalarında, idari eylem ve işlemlerin kamu yararına uygunluğunun denetlenmesinin engellenmek istendiği açıkça ifade edilmektedir. **Bir işlemin kamu yararına uygun olup olmadığının denetlenmesi yerindelik denetimi değil, hukuka uygunluk denetimidir** ve idare hukukunun doğduğu günden bu yana

Bir işlemin kamu yararına uygun olup olmadığının denetlenmesi yerindelik denetimi değil, hukuka uygunluk denetimidir ve idare hukukunun doğduğu günden bu yana uygulanmaktadır. Kamu yararının "subjektif" bir kavram olduğunu ileri süren AKP'nin, ülkeyi yönetirken yaptığı işlemleri hangi kavramlara dayandırarak gerçekleştirdiği merak konusudur.

uygulanmaktadır. Kamu yararının “*subjektif*” bir kavram olduğunu ileri süren AKP’nin, ülkeyi yönetirken yaptığı işlemleri hangi kavramlara dayandırarak gerçekleştirdiği merak konusudur. AKP Hükümeti kamu yararını hiçe mi saymaktadır? Ya da bu “*subjektif*” kavrama yalnızca kendi penceresinden mi bakılmasını istemektedir? AKP’nin “*subjektif*” ve dolayısıyla “*keyfi*” uygulamalarının denetimi yapılmayacak mıdır? Yoksa kuvvetler ayrılığı ilkesi mi ortadan kaldırılmak istenmektedir? Siyasal iktidarın “*darbe karşıtlığı*”, “*vesayet yönetiminden kurtulma*”, “*demokratik açılım*” gibi kulağa hoş gelen söylemlerinin ardında demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından birini, hukuk devletini yok sayan bir anlayışla, kuvvetler ayrılığı ilkesini zayıflatmak amaç ve hevesinde bulunduğu açıkça ortaya çıkmıştır.

Temel hak ve özgürlükler hedefte

Temel insan hak ve özgürlükleri, anayasalarda ve yasalarda yer alan şekilden öte, Anayasa Mahkemesi ve Danıştay gibi yüksek yargı organlarına kararlarıyla genişlemekte ve içtihat yoluyla hukuk dünyasına kazandırılmaktadır. Bu olgu tüm demokratik hukuk devletlerinde aynı şekilde işlenmektedir. AKP iktidarı, ülkenin “*hakimler devleti*” olmaya götürüldüğü iddiasıyla, yargı kararlarının demokratik hak ve özgürlüklerin sınırlarını genişletme işlevini tamamen ortadan kaldırmayı hedefine almıştır.

Ülkede üretime yönelik hiçbir yatırım yapılmadan, kamunun elinde bulunan ve yurttaşların ortak ihtiyaçlarının sağlanmasına yönelik kamu hizmetleri piyasaya açılırken, kamu yararı kavramı da ortadan kaldırılmaktadır. Artık “*özel çıkarlar*”, “*sermaye gruplarının çıkarları*”, “*iktidardakilerin çıkarları*” ön plana çıkmaktadır. “*Kamu yararı*” kavramı istenmeyen bir kavram haline getirilmiş, siyasi iktidarın hizmet ölçütleri arasından çıkartılmıştır. Aynı şekilde yargı organlarının

Ülkede üretime yönelik hiçbir yatırım yapılmadan, kamunun elinde bulunan ve yurttaşların ortak ihtiyaçlarının sağlanmasına yönelik kamu hizmetleri piyasaya açılırken, kamu yararı kavramı da ortadan kaldırılmaktadır. Artık “özel çıkarlar”, “sermaye gruplarının çıkarları”, “iktidardakilerin çıkarları” ön plana çıkmaktadır. “Kamu yararı” kavramı istenmeyen bir kavram haline getirilmiş, siyasi iktidarın hizmet ölçütleri arasından çıkartılmıştır. Aynı şekilde yargı organlarının da bu ölçüte bakmaması talep edilmeye başlanmıştır. Şimdi de yargı üzerinde bu yönde kurulan baskı Anayasa hükmü haline getirilmek istenmektedir.

da bu ölçüde bakmaması talep edilmeye başlanmıştır. Şimdi de yargı üzerinde bu yönde kurulan baskı Anayasa hükmü haline getirilmek istenmektedir.

AKP yetkililerinin, yalnızca özelleştirmelerle ilgili kimi davaları ağızlarına dolamış olmakla birlikte kamu yararı çerçevesinde verilen **tüm yargı kararlarını hedeflerine koydukları** anlaşılmaktadır. Anayasa değişikliğinin gerekçesinde de genel bir ifade ile yargı kararlarının yürütmenin takdir yetkisini sınırlandırdığı belirtildiğinden, bu değişiklikten **idari yargıda görülen bütün davaların etkilenmesi söz konusu olacaktır**. Bu kapsamda siyasal iktidarların kadrolaşma hareketi kapsamında gerçekleştirdiği atama işlemlerinden disiplin cezalarına, imar uygulamalarından çevreye zarar veren uygulamalara, telefon, ulaşım gibi temel kamu hizmetlerinin fiyatlarının belirlenmesine varıncaya kadar idari yargılama konusu olan pek çok davada idari işlemlerin **amaç bakımından** denetlenmesi önlenecektir.

Bütün idari işlem ve eylemlerin amacının kamu yararı olması gerekmektedir ki bu en temel hukuka uygunluk denetimini oluşturmaktadır. Bunun yanında yasama organı da her yasanın ilk maddesinde amacı düzenlemekte, o yasa kapsamında yapılacak işlemlerin de bu amaç maddesine uygunluğunu şart koşmaktadır. Yasalar çerçevesinde hukuki denetim yapan yargı organının da bu kapsamda amaç maddesiyle uyarlılığı ve idari işlemlerin temel amacını oluşturan kamu yararını gözetmesini, yürütmenin takdir yetkisine müdahale olarak değerlendirmek abesle iştirgaldir.

AKP, darbecilerin açtığı yoldan ilerliyor

Bu süreç 1980'li yılların ortalarında, bizzat 12 Eylül askeri darbesinin yarattığı siyasal ve ekonomik iklim içerisinde şekillenmiş, artan bir ivme ile günümüze kadar ulaşmıştır. Anayasa değişikliği ile de bu askeri darbe dönemi uygulamalarının bir adım ötesine geçilmek istenmektedir. AKP iktidarının ülkemizin demokratik hukuk düzenini daha da geriye götüreceği bu adımın anlaşılabilmesi için tarihsel bir perspektif içerisinde bugün gelinen noktanın değerlendirilmesi gerekmektedir. Ülkemizin küresel sermayeye eklemlenmesi sürecinde hukuk düzeninde kritik tarihsel dönüm noktalarında yapılan bu değişiklikler, AKP iktidarının ne kadar "demokrat" olduğunu gözler önüne serecek niteliktedir. Bir özgürlükler Anayasası olarak bilinen 1961 Anayasası'nın 114. maddesinde yargı denetimine şu şekilde yer verilmiştir:

"İdarenin hiçbir eylem ve işlemi, hiçbir halde, yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılamaz.

İdarenin işlemlerinden dolayı açılacak dâvalarda süre aşımı, yazılı bildirim tarihinden başlar.

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

Görüldüğü gibi 1961 Anayasası, yargı denetiminin dışında tutulan hiçbir idari eylem ve işlem tanımlamamıştır. Düzenleme anlaşılır, kısa ve sadedir.

1971 yılında verilen 12 Mart Askeri Muhtırası'nın ardından, dönemin Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç'ın "sosyal gelişmenin ekonomik gelişmenin önüne geçtiği" yönündeki sözlerine paralel olarak 1961 Anayasası'na müdahalelerde bulunulmuştur. İdarenin eylem ve işlemlerinin yargısal denetimi sınırlandırılarak, Anayasa'daki hüküm şu şekle dönüştürülmüştür:

"İdarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolu açıktır. Yargı yetkisi, yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini sınırlayacak tarzda kullanılamaz. İdari eylem ve işlem niteliğinde yargı kararı verilemez. İdarenin işlemlerinden dolayı açılacak dâvalarda süre aşımı, yazılı bildirim tarihinden başlar. İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

Böylece, idari eylem ve işlemlerin yargısal denetimiyle ilgili temel bir kısıtlamayı 12 Mart darbecileri Anayasa'ya ekletmişlerdir.

12 Eylül Askeri Darbesi'nin ardından hazırlanan 1982 Anayasası ile yargı denetimi daha da sınırlandırılarak "İdarenin takdir yetkisini kaldırarak şekilde yargı kararı verilemeyeceği" hükmü getirilmiştir. Cumhurbaşkanı'nun tek başına yapacağı işlemler ile Yüksek Askeri Şura (YAŞ) kararları da tamamen yargı denetimi dışında bırakılmıştır.

Bu geriye gidiş devam ederek, 1999 yılında küresel sermayenin istekleri doğrultusunda yargı denetimine önemli bir kısıtlama getiren şu düzenleme eklenmiştir:

"Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların milli veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülebilir. Milletlerarası tahkime ancak yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklar için gidilebilir."

Bugünkü Anayasa değişiklik paketinde ise YAŞ kararlarına yargı yolunu kapatan hüküm değiştirilerek, Şura'nın yalnızca "ilişik kesme kararlarına" karşı yargı yolu açılmaktadır. Bu düzenleme disiplinsizlik ya da irticai davranışlarından dolayı Türk Silahlı Kuvvetleri ile ilişkisi kesilen askeri personel hakkında verilen kararlar için yargıya başvurulmasının önünü açarken, YAŞ'ın diğer kararlarıyla

Darbe dönemlerinin anayasalarından daha da öteye gidilmek suretiyle, idari yargı pratiğine müdahale anlamını taşıyan bir hükümle yürütme organının yargısal denetimi daha da sınırlandırılmaktadır.

ilgili yargısal denetim yapılamamasını halen koruyan bir özelliktir. Diğer yandan Cumhurbaşkanı'nın tek başına yapacağı işlemler için de yargı yolu kapalıdır ve 12 Eylül Anayasası ile getirilen bu hükme ilişkin olarak Anayasa değişikliği herhangi bir demokratik adım içermektedir. Aksine, darbe dönemlerinin anayasalarından daha da öteye gidilmek suretiyle, idari yargı pratiğine müdahale anlamını taşıyan bir hükümle yürütme organının yargısal denetimi daha da sınırlandırılmaktadır.

Görüldüğü gibi, referanduma sunulan Anayasa paketi, siyasal iktidarın denetlenmesi bakımından **darbe dönemlerinin bir devamı niteliğinde, yurttaşların hukuksal denetim hakkını kısıtlayan bir içerik taşımaktadır.** Bu Anayasa paketi, ülkenin çalışan, üreten emekçi kesimlerine herhangi yeni bir hak getirmediği gibi, "hak, hukuk, mağduriyet" edebiyatının arkasına gizlenmiş bir şekilde, siyasal iktidara sınırsız bir keyfiyet tanıma amacındadır.

AKP'nin 25 milyar dolar yalanı

Üstelik bu düzenlemeye gerekçe yapılan bilgiler de doğruyu göstermemektedir. EMO tarafından da dava konusu edilen Türk Telekom'un özelleştirmesiyle ilgili verilen örnek, gerçeklerin çarpıtılmasından ibarettir. Türk Telekom'un özelleştirilmesinin gecikmesiyle Türkiye'nin 25 milyar dolar kaybı olduğu tamamen yalan ve çarpıtmadır. Aksine, AKP iktidarı tarafından özelleştirilen Türk Telekom'un yüzde 55 hissesinin satışında, yalnızca satış fiyatı itibarıyla, Türkiye 15-20 milyar dolar kayba uğratılmıştır. Bu özelleştirmenin ve Türk Telekom'un değer tespiti altında, bugün meydan meydan "evet" oyu isteyen Başbakan'ın imzası bulunmaktadır.

Türk Telekom'un özelleştirilmesine yönelik ilk ihale 14 Aralık 2000 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bu ihale EMO'nun da açmış olduğu dava sonucunda iptal edilmiştir. Peki bu ihalede Türk Telekom'a dönemin iktidarı tarafından biçilen değer ne kadardır? 16 Şubat 1998 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı, Türk Telekom'un o tarihteki değerini **10 milyar dolar** olarak onaylamıştır. Demek ki 1990'lı yıllarda iptal ettirilen Türk Telekom özelleştirilmesinde Türk Telekom'un yüzde 100'ü için tespit edilen değer, sadece 10 milyar dolarmış. O tarihte Türk Tele-

AKP iktidarı tarafından özelleştirilen Türk Telekom'un yüzde 55 hissesinin satışında, yalnızca satış fiyatı itibarıyla, Türkiye 15-20 milyar dolar kayba uğratılmıştır. Bu özelleştirmenin ve Türk Telekom'un değer tespiti altında, bugün meydan meydan "evet" oyu isteyen Başbakan'ın imzası bulunmaktadır.

kom'un ne kadar hissesi ihaleye çıkartılmıştır? Yüzde 33.5 hissesi. Yani satışa çıkartılan hisselerin değeri 3.4 milyar dolar. AKP neye dayanarak 25 milyar dolar zarar ettik demektedir? Bakanlar Kurulu'nun 10 milyar dolar değer biçtiği Türk Telekom'a ihaleye katılanların 75 milyar dolar teklif edeceklerini mi iddia etmektedirler? Tamamen yalan ve çarpıtmalardan oluşan bu demeçlerle, Anayasa halkoylaması sürecinde kamuoyunun yanıltılmasına davanın da tarafı olan bir kurum olarak göz yummayacağız.

Kamu zararına yol açtılar

Türk Telekom'un özelleştirilmesi için ikinci kez 1 Temmuz 2005 tarihinde ihale yapılmış ve AKP iktidarı tarafından Oger Telecoms Ortak Girişim Grubu'na Türk Telekom'un yüzde 55 hissesi devredilmiştir. Bu ihale için AKP Hükümeti'nin Türk Telekom'a biçtiği değer ne kadardır? Türk Telekom'un değeri fahiş bir şekilde düşüş mü göstermiştir? Hayır. 23 Haziran 2005 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, Türk Telekom'un yüzde 100 hissesinin değerini en az **9 milyar ABD Doları** olarak belirlemiştir. Bu kararın altında Başbakan'ın da imzası bulunmaktadır. Türk Telekom'un yüzde 55 hissesi için ihale sonucunda ne kadar teklif edilmiştir? Yüzde 100 hisse için 11.9 milyar dolar. Yani AKP Hükümeti'nin 9 milyar dolar olarak belirlediği değer, ihale sonucunda 11.9 milyar dolar olarak gerçekleşmiş ve 1990'lı yıllarda Bakanlar Kurulu kararıyla biçilen değerın üzerine çıkmıştır.

AKP, yıllar içinde Türk Telekom'un değerinin düştüğünü ve engellemeler nedeniyle Türkiye'nin zarar ettiğini iddia etmektedir. Peki Türk Telekom'la aynı tarihlerde özelleştirilen başka ülkelerdeki daha değer-siz şirketler ne kadar bedelle özelleştirilmiştir? Türk Telekom'un ihalesinden 10 gün önce yüzde 26 oranındaki hissesi özelleştirilen Pakistan Telekom'un yüzde 100 hissesi 10 milyar dolara tekabül edecek şekilde satılmıştır. Pakistan Telekom, Türk Telekom'un dörtte biri büyüklüğünde bir şirkettir. Bu kıyaslama bile Türk Telekom'un özelleştirildiği tarihteki piyasa değerinin 40 milyar dolar seviyelerinde olduğunu göstermektedir. AKP Hükümeti bizzat kendi eliyle belirlediği değer tespiti nedeniyle, Türkiye'nin 15-20 milyar dolar zarar etmesine neden olmuştur.

1999 yılında Anayasa'da tahkimle ilgili düzenleme yapılırken de o günkü siyasal iktidar 30 milyar dolar yabancı sermayenin kapıda beklediğini, tahkim şartının sözleşmelere konulmasının sağlanmasıyla birlikte Türkiye'nin yatırım cenneti olacağını ileri sürmüşlerdi. Bu yönde bir gelişme olmadığı gibi, kamu hizmeti imtiyaz sözleşmelerine konulan tahkim koşulları nedeniyle Türkiye yüz milyonlarca dolar tazminata mahkum olmuştur ve milyar dolarlara ulaşan yüksek meblağlar içeren bir çok tahkim davası da halen devam etmektedir. Bu durum da göstermektedir ki, Türkiye'nin ekonomik kayıpları ve kamuya ödetilen

bedeller dert edilmemekte, küresel sermayeyle yapılacak keyfi anlaşmaların denetimden kaçırılması hedeflenmektedir. Eğer gerçekten ekonomik kayıplar göz önüne alınmış olsaydı, bugün referandumla götürülen Anayasa paketi içerisinde, 1999 yılında eklenen tahkimle ilgili düzenlemelerin iptaline yönelik düzenlemeler bulunurdu. Demokratik bir meslek örgütü olarak, Anayasa'dan tahkimle ilgili düzenlemenin çıkartılması yönünde bir değişiklik yapılmasını da kaçınılmaz olarak gördüğümüzü belirtmek istiyoruz.

Gerek EMO olarak açtığımız gerekse başkaca demokratik kitle örgütleri tarafından siyasi iktidarların keyfi özelleştirme işlemlerine karşı açılan davalarla, büyük miktarlarda kamu zararının önlenmesi söz konusu olmuştur. Örneğin Türk Telekom'un GSM işletmecisi şirketlerle imzalamış olduğu arabağlantı anlaşması EMO tarafından yargı önüne götürülerek, AKP'nin hoşuna gitmediği anlaşılan kamu yararı gerekçesiyle iptali sağlanmıştır. Başbakan Tayyip Erdoğan, kamunun katrilyonlarca

1999 yılında Anayasa'da tahkimle ilgili düzenleme yapılırken de o günkü siyasal iktidar 30 milyar dolar yabancı sermayenin kapıda beklediğini, tahkim şartının sözleşmelere konulmasının sağlanmasıyla birlikte Türkiye'nin yatırım cenneti olacağını ileri sürmüşlerdi. Bu yönde bir gelişme olmadığı gibi, kamu hizmeti imtiyaz sözleşmelerine konulan tahkim koşulları nedeniyle Türkiye yüz milyonlarca dolar tazminata mahkum olmuştur.

T.C.
BAŞBAKANLIK
ANUNLAR ve KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BAKANLAR KURULU KARARI

10794

Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi hisselerinin;

a) % 100'üne tekabül eden değerinin, Değer Tespit Komisyonu raporunun sonuç bölümünde belirtildiği üzere, en az 10 Milyar ABD Doları olduğunun onaylanması,

b) Kanunen satışı öngörülen bölümden, % 20'ye kadar olan kısmının uluslararası telekomünikasyon işletmecilerinden müteşekkil stratejik bir çekirdek ortaklığa, uygun yönetsel hak verilerek, blok olarak satılması ve geri kalan kısmın ise blok satışla eşanlı veya müteakiben ihale Komisyonunun tavsiye edeceği süre içinde yurt içi ve yurt dışı sermaye piyasalarında halka arz yöntemiyle satılması,

c) Kanunda belirtilen % 5'lik bölümün, T.C. Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü ile Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi çalışanları ve küçük tasarruf sahiplerine, yurt içi sermaye piyasalarında halka arz yöntemi ile satılması, bu satışın yurt dışı sermaye piyasalarında gerçekleştirilecek olan halka arz ile eşanlı olarak yapılması; yurt içi talep miktarının % 5'in üzerinde olması durumunda talebin yurt dışında satılacak hisse miktarından karşılanması ve sözkonusu hisselerin satılabilmesi için gerekli her türlü teşvik, kredi, iskonto vb. imkanların kullanılması;

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın görüşüne dayanan, Ulaştırma Bakanlığı'nın 6/2/1998, 13/2/1998 tarihli ve 83, 105 sayılı yazılıları üzerine, 4/2/1924 tarihli ve 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu'nun Ek 17 nci maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 16/2/1998 tarihinde kararlaştırılmıştır.

zararının kurtarıldığı bu dava ile ilgili olarak “*Dava açtık, biz kazandık, devletin zararını önledik*” yönünde açıklamalar yapabilmektedir. GSM işletmecisi şirketlerden EMO’nun açtığı dava sonucunda faiziyle birlikte yaklaşık 3.5 katrilyon lira (eski para birimi ile) 2004 yılında Hazine’ye aktarılmıştır.

Yargı kararları, AKP’nin iddia ettiğinin tersine örneklerle doludur. Örneğin TÜPRAŞ özelleştirmesinde Petrol İş Sendikası’nın açtığı dava üzerine Danıştay’ın iptal ettiği ihalede yüzde 66’sı için 1.3 milyar dolar verilen TÜPRAŞ’ın yüzde 51 hissesi için 8 ay sonra yapılan ihalede 4 milyar 140 milyon dolar fiyat verilmiştir. Dolayısıyla Danıştay’ın özelleştirme işlemlerini hukuka ve kamu yararına uygun yapılmadığı için iptal etmesiyle zarara neden olduğu iddiası gerçeklikle bağdaşmamaktadır. Kaldı ki ortada ekonomik bir zarar varsa bu zararın sorumlusu da hukuki denetim yapan yargı değil, hukuka ve kamu yararına aykırı işlem yapan ilgili idarelerdir. Ayrıca kamu yararı, iktidarın algıladığı gibi yalnızca ekonomik getiri ile ölçülecek bir kavrama da indirgenemez. AKP Hükümeti, kendi hukuksuz işlemlerinin sorumluluğunu yargıya yıkmakta, yargısal denetimin önünü keserek, iddia ettikleri gibi “*milletin egemenliğini*” değil, kendi keyfi yönetimini egemen kılmak istemektedir.

Gerek EMO olarak açtığımız gerekse başkaca demokratik kitle örgütleri tarafından siyasi iktidarların keyfi özelleştirme işlemlerine karşı açılan davalarla, büyük miktarlarda kamu zararının önlenmesi söz konusu olmuştur.

23/06/2005 Tarihli ve 2005/9050 Sayılı
Kararnamenin Eki

KARAR

Madde 1- Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi hisselerinin % 100’üne tekabül eden değerinin, en az dokuzmilyar ABD Doları olarak belirlenmesi kararlaştırılmıştır.

Madde 2- Bu Karar Karamame tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3- Bu Kararı Bakanlar Kurulu yürütür.

Danıştay'a alternatif ombudsmanlık modeli

İktidar partisi temsilcileri sürekli olarak Danıştay'ı hedef almaktadırlar. Başbakan hakkında eleştiri içeren sözler nedeniyle yazarlar, karikatüristler yargılanırken, hukuk devletinin güvencesi olan yargı kurumlarının miting alanlarında bizzat Başbakan tarafından yuhalattırılması kabul edilemez. AKP iktidarına yakın yandaş medya organları tarafından, Danıştay ve idari yargı kurumları sürekli hedef gösterilmiş, görevlerini yapıyor olmaları nedeniyle suçlanmışlardır. Böylesi bir ortam içerisinde idari yargı ve Danıştay'ın yargısal denetim yetkisinin sınırlandırılmaya çalışıldığı görmezden gelinemez.

AKP iktidarının hazırladığı anayasa değişiklik paketiyle idari yargının, idari işlem ve kararlar üzerindeki hukuki denetim yetkisi sınırlandırılıp, zayıflatılmak istenmektedir. Diğer yandan Kamu Denetçiliği Kurumu ile idarenin işleyişine ilişkin vatandaşların şikayetlerine çözüm merci oluşturulduğu görüntüsü yaratılmaktadır. Bu modelle iktidarın idari uygulamalarını denetlemeye yönelik olarak yine iktidarın egemenliğinde belirlenecek bir yapı öngörülmektedir. Yargısal denetime alternatif gibi böyle bir ombudsmanlık makamının kurulması güçler ayrılığı sistemini ve Türkiye'deki idari yargı mekanizmasını bozacak bir adımdır. Anayasa değişikliğinde Kamu Başdenetçisi'nin de TBMM tarafından 4 yıllığına ilk 2 oylamada üye tamsayısının 3'te 2, üçüncü oylamada ise üye tamsayısının salt çoğunluğu ile seçilmesi düzenlenmiştir. AKP iktidarı döneminde 2006 yılında çıkarılan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nu iptal eden Anayasa Mahkemesi, yasama organına bağlı olarak böyle bir teşkilat kurulamayacağına hükmetmiştir. Yani AKP Hükümeti, yargı kararlarını uygulamak yerine hukuksuz işlemlerine uygun günü birlik yasa çıkarma politikasını, yasalarının iptali karşısında Anayasa değişikliğiyle çözmeye çalışmaktadır.